gemeente Winterswijk

Museumvisie

November 2021

Voorwoord

We hebben heel wat te bieden hier in Winterswijk: een nationaal landschap, een unieke steengroeve, we kennen (wereld)beroemde inwoners en we hebben een rijke geschiedenis dankzij de textielindustrie. Dat moeten en willen we koesteren. Musea spelen daar een belangrijke rol bij. Ze helpen ons om onze kennis te bewaren, onze schatten te bewaken en onze verhalen door te vertellen. Voor Winterswijkers jong en oud, maar ook voor de toeristen die hun weg naar Winterswijk vinden. Juist doordat we hier zoveel te bieden hebben.

Winterswijk kent een grote verscheidenheid aan musea en culturele partners. De afgelopen maanden zijn al deze partijen bij elkaar gekomen om van elkaar te leren, kennis te delen en gezamenlijk vooruit te kijken. Het resultaat van die samenkomst is deze museumvisie. Het is een document geworden dat de musea richting en handvaten biedt om zich de komende jaren verder te ontwikkelen op een eigentijdse en vernieuwende manier. Daarbij hebben ze afgesproken samen te werken, gebruik te maken van elkaars krachten en elkaar waar nodig te versterken.

Als wethouder heb ik de afgelopen maanden met veel plezier gekeken naar de manier waarop de toch zeer verschillende typen DNA elkaar hebben gevonden en samen aan het werk zijn gegaan. De bijeenkomsten waren productief en de sfeer was goed. Ik ben blij dat de verbindingen tussen de musea zijn gelegd en dat er een begin is gemaakt aan een structurele samenwerking. Ik ben ervan overtuigd dat die samenwerking de toekomst is voor de musea. Samen kunnen ze elkaar versterken door de één te helpen op vlakken waar de ander in uitblinkt.

Ik wil de musea dan ook bedanken voor hun tomeloze enthousiasme en inzet. In hele korte tijd hebben zij samen grote stappen gezet. Iedereen was bereid tijd en energie in deze visie te steken en dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Dat geldt ook voor de culturele partners uit de bredere werkgroep, de klankbordgroep en Erfgoed Gelderland. Zij hielpen ons om scherp te blijven en de visie vanuit verschillende perspectieven te belichten. Ook waren er gedurende het proces inwoners die hebben geholpen door hun dromen te delen. Zij zijn uiteindelijk de mensen waar we de visie voor schrijven, dus hun input waardeer ik zeer. En tot slot een laatste woord van dank aan Cultuur Oost voor het begeleiden van dit hele proces. Met het coronavirus op de loer was het soms een hele uitdaging om alle mensen bij elkaar te krijgen, digitaal of fysiek. Dat is ondanks alles toch weer goed gelukt.

Henk Jan Tannemaat
Wethouder Cultuur

Samenvatting

Cultuur en erfgoed stevig neerzetten

We hebben in Winterswijk een rijkdom aan cultuur en erfgoed. Hieronder verstaan we dat wat voortgebracht is door de mensen die hier woonden, leefden en werkten, maar ook dat wat in de toekomst voortgebracht wordt. We zijn ervan overtuigd dat dit een enorm wezenlijk onderdeel van de Winterswijkse identiteit is. We ambiëren dat ons cultuur en erfgoed stevig neergezet wordt.

Belangrijke rol voor musea

De Winterswijkse museale organisaties vervullen ieder een belangrijke rol in het stevig neerzetten van ons cultuur en erfgoed. De basis ligt bij de Museumfabriek als ‘geheugen van Winterswijk’. Er staan voor ons t.a.v. musea vijf uitgangspunten centraal:

- Musea zijn schatkamers
- In musea heb je onvergetelijke ontmoetingen
- In musea komt onderwijs tot leven
- Musea bieden bijzondere ervaringen
- Musea dragen bij aan de welvaart

Onze visie

Goed wonen, werken en recreëren zijn en blijven voor Winterswijk belangrijke uitgangspunten. Door ons museaal aantrekkelijk te positioneren met voor elk wat wils, zowel toerist als eigen inwoner (alle leeftijden en doelgroepen), breed verbonden in de eigen gemeenschap, kunnen we door middel van musea uitvoering geven aan onze ambities.

Dit bereiken we door

- Een toekomstbestendige infrastructuur te ontwikkelen waarbinnen een nauwe museale samenwerking voorop staat. Dit doen we onder andere met een convenant musea Winterswijk en samen te werken aan de punten uit het uitvoeringsprogramma.
- Musea toegankelijk te maken voor iedereen. Laagdrempeligheid en bereiken van een breed publiek staan voorop. Hierbij vinden we de manier waarop belangrijk en is de locatie niet per se leidend, tenzij deze een sterke en logische verbinding heeft met de inhoud.
- Sterke verhaallijnen te creëren om de Winterswijkse identiteit en de Winterswijkse verhalen in gezamenlijkheid steviger te kunnen uitdragen.

Het resultaat

Het beoogde effect is een aansprekend, eigentijds en aantrekkelijk museaal aanbod voor zowel de inwoners als bezoekers van Winterswijk.

Inleiding

Vanaf 2009 is er gewerkt aan de totstandkoming van een museaal concept in Winterswijk. Alle punten uit het museaal concept zijn gerealiseerd, alleen het project Terra Temporalis/beoogd Steengroeve Museum loopt nog. Met een dynamische wereld die zich razendsnel ontwikkelt is het Winterswijkse museumbeleid aan vernieuwing toe, vandaar deze nieuwe museumvisie (besluit raadsvergadering november 2020). Het doel: samen met betrokkenen aan de slag gaan om de toekomstkansen van musea in Winterswijk te onderzoeken. Met als uiteindelijk resultaat een aansprekend, eigentijds en aantrekkelijk museaal aanbod te creëren voor de inwoners en bezoekers van Winterswijk. Het resultaat van dit proces vindt u in deze museumvisie met uitvoeringsprogramma die ter besluitvorming voor ligt.

Samen met de Winterswijkse musea is, onder begeleiding van Cultuur Oost, de afgelopen maanden gewerkt aan deze museumvisie. De museumvisie heeft een looptijd voor onbepaalde tijd en zal op termijn onderdeel worden van, en parallel lopen aan, het totale cultuurbeleid van Winterswijk. Om kaders op te halen is in april 2021 de ‘startnotitie museumvisie’ vastgesteld door college en raad. Hierin is het volgende uitgangspunt met betrekking tot musea geformuleerd: *Door ons museaal aantrekkelijk te positioneren met voor elk wat wils, zowel toerist als eigen inwoner (alle leeftijden en doelgroepen), breed verbonden in de eigen gemeenschap, kunnen we door middel van musea uitvoering geven aan onze ambities.*

Dit uitgangspunt is in de startnotitie uitgewerkt in drie speerpunten:
1. Musea toegankelijk voor iedereen
2. Een toekomstbestendige museale infrastructuur
3. Door middel van musea versterken van identiteit

Deze uitgangspunten zijn meegegeven aan Cultuur Oost en de musea ten behoeve van het participatieproces om te komen tot een gedragen en gedeelde museumvisie voor Winterswijk.

Hoofdstuk 1: Museumvisie

Met de input uit de acht werksessies en de gemeentelijke ambities en beleidsuitgangspunten komen we tot de volgende museumvisie.

1a. Toekomstvisie: Nauw samenwerkende musea

We hebben in Winterswijk op museaal vlak veel te bieden. Winterswijk kent een breed en gevarieerd kleurenpalet aan musea. Ieder museum heeft haar eigen sterke identiteit & kleur en kent een andere functie binnen de omgeving. Juist hiermee onderscheiden de musea zich van elkaar en onderscheiden wij ons als gemeente van onze omgeving. Een gebalanceerde mix van verschillende identiteiten en functies, maakt het museale aanbod van Winterswijk aantrekkelijk voor zowel toerist als eigen inwoner, breed verbonden in de gemeenschap en voor elk wat wils. Dat is ons uitgangspunt.

Wij zien hierbij voor de toekomst een sterke museale infrastructuur met nauw samenwerkende musea voor ons. Waarbinnen ieder museum zijn of haar eigen identiteit behoudt en waarbij ieder museum een andere functie vervult vanuit de eigen organisatie én een duidelijke en sterke functie heeft binnen de beoogde onderlinge samenwerking. Hiermee werken we aan een toekomstbestendige museale infrastructuur. Hieronder geven we per museum weer wat de huidige functie en identiteit is en welke toekomstige functie in de nieuwe samenwerking de desbetreffende organisatie dan beoogt. Hierbij zijn de organisaties benoemd die zichzelf als museum presenteren.

De landelijke Museumvereniging (brancheverenigingen) gaat uit van vijf kernwaarden van musea. Dit zijn: collectie, inclusief beheer en expositie, verbinden, educatie, beleven en economie. Alle participanten voeren deze punten uit. Accenten liggen per instelling anders. Daarin vullen ze elkaar aan en versterken elkaar.

In de startnotitie hebben we benoemd dat we voor Winterswijk in zijn totaliteit álle waarden willen bedienen. Aan de hand van onderstaande beschrijvingen is voor elk museum, samen met Erfgoed Gelderland, een keuze gemaakt voor twee waarden die bij dit museum het sterkst naar voren komen. Dit betekent niet dat het betreffende museum op de andere waarden niets doet of niets betekent, het laat wel zien waar de verschillen tussen de musea zitten en hoe zij elkaar kunnen aanvullen en versterken in de toekomstige onderlinge samenwerking. Door in te zetten op verschillende waarden van musea worden musea toegankelijk voor iedereen en ontstaat er een breed en divers museaal aanbod voor zowel toerist als eigen inwoner waarmee het complete verhaal van Winterswijk verteld wordt.

Villa Mondriaan

- Identiteit = Een professioneel museum met bovenlokale/landelijke uitstraling.
- Functie = Vertellen van het verhaal van de jonge Mondriaan in verbinding met nieuwe hedendaagse vormen van kunst. Focus op jong talent, van realistisch naar abstract versus het onderwijs.
- Functie in de samenwerking = Ter beschikking stellen van deskundigheid met betrekking tot PR en bedrijfsvoering. Landelijke uitstraling ten bate laten komen aan de andere samenwerkingspartners.
- Museale waarde = Collectie en economie.

Transit Oost

- Identiteit = Familiemuseum. Beleving van (de geschiedenis van) het openbaar vervoer Winterswijk.
- Functie = Een kijkje in de geschiedenis van het OV en bewustwording van de rol van het openbaar vervoer voor de vooruitgang in Winterswijk.
- Functie in de samenwerking = Kennis en kunde delen over slimme financiering en de transitie van een vrijwilligersorganisatie.
- Museale waarde = Verbinden en beleven.

Vereniging Het Museum / Stichting Exploitatie Museum in het Hart van Winterswijk

- Identiteit = Museum en Cultuurhistorische vereniging. Het Geheugen van Winterswijk. Schatbewaarder. Museale werkplaats (laagdrempelig, met een informele sfeer).
- Functie = Collectie beheer, behoud, registratie, studie en onderzoek. Tentoonstellen van delen van de collectie, waarmee de verhalen van Winterswijk worden verteld.
- Functie in de samenwerking = Kenniscentrum en Informatiepunt. Beheerder van de schatkamer van Winterswijk. De basis onder het verhaal van Winterswijk.
- Museale waarde = Collectie en verbinden.

Het initiatief tot realisatie van een Steengroeve Museum draagt wat ons betreft sterk bij aan een sterke Winterswijkse museale infrastructuur en is daarom ook in deze visie opgenomen.

Het beoogd Steengroeve Museum

- Identiteit = (Inter)Nationaal aantrekkelijk belevenismuseum rondom de prehistorie.
- Functie = Toegankelijk en beleefbaar maken van een unieke plek in het Nederlandse landschap en het zichtbaar maken van de bijbehorende geologische collectie.
- Functie in de samenwerking = Delen van expertise, de verbinding leggen met de schatkamer van Winterswijk. Landelijke uitstraling ten bate laten komen aan de andere samenwerkingspartners.
- Museale waarde = Collectie en beleven.

Door alle musea wordt betekenis gegeven aan de museale waarde ‘educatie’, maar het is geen kernwaarde voor een specifiek museum. Er liggen sterke kansen om dit in gezamenlijkheid op te pakken. We benoemen educatie daarom als aandachtspunt in het vervolg van dit visiestuk en het bijbehorende uitvoeringsprogramma.

Nieuwe museale initiatieven

Het begrip ‘museum’ is in Nederland niet beschermd en kan vrij gebruikt worden. De internationale museumdefinitie luidt als volgt: “Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, toegankelijk voor publiek, die ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mens en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoegen.”
Wij streven ernaar dat, voor zover we dat kunnen, mogelijke toekomstige nieuwe musea aansluiting vinden bij bovenstaande museumdefinitie, een nieuwe functie (ten opzichte van de hierboven genoemde functies) vervullen binnen de Winterswijkse museale infrastructuur en dat ze een duidelijke toegevoegde waarde hebben in de beoogde museale samenwerking.

Gezamenlijke droom

Naar aanleiding van de nieuwe beoogde museale samenwerking zijn de huidige musea, in nauwe afstemming met andere (culturele) partners, tot de formulering van een gezamenlijke droom gekomen. Deze geven we hieronder weer.

“Daar waar wij elkaar ontmoeten, werken wij samen!”
Winterswijkers zijn divers, uniek en trots en hechten veel waarde aan vrijheid. Winterswijkers zijn vrijdenkers en voelen zich sterk met elkaar verbonden. Verbonden door de cultuur, de geologie en het erfgoed dat zij samen delen. Dit alles willen wij, als musea van Winterswijk, samen uitdragen en toegankelijk maken. Dit doen wij met een open blik naar buiten, met waardering voor het verleden en inspelend op de snelle maatschappelijke en sociale ontwikkelingen, die zich voltrekken. Wij zien de spoorlijnen, die Winterswijk rijk is geweest ten behoeve van de textielindustrie en het vervoer van kolen vanuit Duitsland, als perfecte metafoor voor onze gedroomde samenwerking. Ieder museum beweegt zich voort op zijn eigen spoorlijn, gaat zijn eigen weg en heeft zijn eigen gezicht. De spoorlijnen kruisen elkaar af en toe. Daar waar wij elkaar op dat kruispunt ontmoeten vindt samenwerking plaats. Het beste van alle werelden komt op de kruispunten samen, de kruispunten verbeelden als het ware de smeltkroes van alle kwaliteit die wij samen in huis hebben.

Samen vertellen wij het verhaal van Winterswijk, gebruik makend van ieders eigen kracht en talent. Wij nemen elkaar zoals we zijn, waardoor we allemaal ons eigen stukje van het verhaal mogen vertellen en toegankelijk kunnen maken. We zetten ons gezamenlijk in om de context van de verhalen aan de bezoekers mee te geven. Dat kan alleen als we met elkaar het plaatje van de rijke geschiedenis en cultuur van Winterswijk compleet kunnen maken.

Meevoeren op de spoorlijnen die het verhaal van Winterswijk vertellen
Onze droom is dat iedere inwoner van Winterswijk het unieke verhaal van Winterswijk (dat wij als musea samen vertellen) mee krijgt. Onze droom is dat iedere Winterswijker (met alle diversiteit die de gemeenschap kent) gelijke kansen en mogelijkheden krijgt om dit unieke verhaal te leren kennen op een toegankelijke en inspirerende manier. We dromen ervan dat iedere bezoeker van Winterswijk zich laat meevoeren op de spoorlijnen die samen het verhaal van Winterswijk vertellen. Wij dromen ervan dat dit de bezoeker nieuwsgierig maakt naar meer. Wij dromen ervan dat wij met deze samenwerking elkaar versterken, het cultureel erfgoed beschermen en bijdragen aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van Winterswijk.

Waarom willen we deze samenwerkingen aangaan?
Samen staan we sterker! Samen zijn we beter in staat om het verhaal van Winterswijk te vertellen. We zijn in staat om integrale verbanden te leggen, waardoor de bezoeker de context mee krijgt (het complete verhaal van Winterswijk). We willen de toegankelijkheid en leefbaarheid binnen onze gemeente verbeteren. We werken samen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. We zijn hierbij trots op waar we vandaan komen, op wie we zijn en we nemen elkaar zoals we zijn. Door onze netwerken te koppelen en te vergroten staan we sterker. Samen kunnen wij ons erfgoed beter beschermen en uitdragen.

Samenwerking op elf terreinen

Alleen in samenhang met elkaar (zowel de musea onderling als in samenwerking met andere (culturele) partners) kunnen we de musea een optimale plek geven voor de inwoners en bezoekers van Winterswijk. We streven voor de musea naar een duurzame samenwerking door het bundelen van krachten en kwaliteiten, maar met behoud van eigen identiteit en functie. Dit vergroot en verstevigt hun slagkracht. De hierboven genoemde beoogde

samenwerking van de musea kan op de volgende elf vlakken plaatsvinden. We geven daarbij een beknopte toelichting.

Er liggen sterke toekomstkansen (weergegeven in hoofdlijnen) om in gezamenlijkheid:

- *Het onderwijs te bedienen*
  Kinderen al op jonge leeftijd in aanraking brengen met de basisbeginselen van het Winterswijkse cultuur en erfgoed, binnen de muren van de school (educatieprogramma's) en/of daarbuiten (museumbezoek). Koppeling maken met het lokaal convenant cultuureducatie en vraag en aanbod afstemmen.
- *Duitsland te bedienen*
  Onder andere gezamenlijke PR met focus op Kreis Borken om bezoekers uit deze regio naar Winterswijk en de musea te trekken.
- *PR, marketing en communicatie te voeren*
  Dit organisatorisch met elkaar invullen. Collecties aan elkaar koppelen op thema en zo in gezamenlijkheid extra PR genereren en profileren. Aanhaken bij 100% Winterswijk en Achterhoek Toerisme.
- *Bedrijfsvoering te organiseren*
  Bijvoorbeeld een gezamenlijk deel van administratie samen oppakken (delen van backoffice).
- *Cultuurloket in te richten (fysiek en digitaal)*
  Een plek creëren waar vraag en aanbod van de cultuurgeïnteresseerde (zowel inwoner als bezoeker) samenkomen. Dit gaat zowel om de actieve als passieve cultuurgeïnteresseerde.
- *Collecties en locaties van Winterswijk te ontsluiten*
  De bijzondere collecties en locaties beter ontsluiten en koppelen aan elkaar, bijvoorbeeld thema vrijheid in het kader van het project 1572.
- *Een museumkaart voor alle musea te voeren*
  Liefst willen alle musea één kaart invoeren, om de toegankelijkheid en potentieel aan publiek te vergroten. Deze samenwerking is de plek om dit in gezamenlijk te ontwikkelen.
- *Nationaal Landschap te benutten*
  Het landschap verbinden met het dorp, middels verhalen en mensen.
- *Lokale en nationale thema's en verhalen te verbinden*
  Winterswijkse verhalen koppelen aan vergelijkbare nationale verhalen. Deze verhalen en thema's verbinden zodat het verhaal van Winterswijk sterker en aantrekkelijker wordt.
- *Toertochten te organiseren en gidsen op te leiden*
  Gezamenlijke scholing van museumgidsen ten behoeve van tochten. Ook zijn er kansen om vrijwilligerswerkzaamheden te delen (bijvoorbeeld de functie van gastheer/gastvrouw)
- *Met andere parels zoals Astoria en de Synagoge, KunstOer, het thema Scholtenboeren, of lokale kunstenaars nadere samenwerking vorm te geven*
  De verfrissende blik en verbeeldingskracht van de kunstenaar op het Winterswijks erfgoed inzetten. Het ontsluiten en koppelen van de bijzondere locaties, collecties en verhalen die Winterswijk rijk is.

Om op een goede manier uitvoering te kunnen geven aan de toekomstige samenwerking e op bovenstaande vlakken, adviseert Cultuur Oost een samenwerkingsprotocol op te stellen, waarin alle samenwerkingspartners goede afspraken maken over de manier waarop samengewerkt wordt. Hoe ziet die samenwerking er concreet uit? Waar moet de samenwerking aan voldoen? Wat is het doel? Wie heeft welke rol en verantwoordelijkheid?

Dit zou in de vorm van een convenant kunnen, ‘Convenant musea Winterswijk’. Wij geven hier binnen het uitvoeringsprogramma opvolging aan. Daarin benoemen we op welke onderdelen de gemeente wil faciliteren. Hierbij is het, naar de behoefte van de musea, gewenst dat er een goed georganiseerde (overleg)structuur komt.

1b. Toekomstvisie: Door middel van musea versterken van Winterswijkse identiteit

We hebben in Winterswijk een rijke cultuur en een rijk erfgoed. Hieronder verstaan we datgene dat voortgebracht is door de mensen die hier woonden, leefden en werkten, maar ook datgene wat in de toekomst voortgebracht gaat worden door de mensen die hier dan wonen, leven en werken. Cultuur en erfgoed zijn dan ook geen statische begrippen, maar aan voortdurende veranderingen onderhevig. We zijn ervan overtuigd dat ons cultuur en erfgoed een enorm belangrijk onderdeel van de Winterswijkse identiteit vormen. Musea vervullen op hun beurt weer een belangrijke functie in het bewaren en bewaken van dit cultuur en erfgoed en in het vertellen van de vele verhalen die Winterswijk rijk is (Nationaal Landschap, textielindustrie, het Joodse verhaal et cetera). We vinden het belangrijk dat de Winterswijkse verhalen in de toekomst op een meer laagdrempelige wijze vertelt worden, zodat ze voor iedereen toegankelijk zijn (uitgangspunt startnotitie). We streven er voor de toekomst dan ook naar dat dit cultuur en erfgoed niet uitsluitend in afgesloten fysieke gebouwen gepresenteerd of tentoongesteld worden (tenzij er een sterke en logische inhoudelijke verbinding is met de locatie) aan een kleine doelgroep, maar dat er aansluiting bij en verbinding met andere initiatieven wordt gezocht (cross-overs) waardoor cultuur en erfgoed op een aansprekende, eigentijdse en aantrekkelijke manier gepresenteerd kunnen worden aan een breed publiek. Dit werken we in het vervolgproces nader uit.

We vinden het belangrijk dat het aanbod en de activiteiten van onze musea zichtbaar zijn bij een breed publiek. Door integrale verbanden tussen de musea te leggen, kunnen verhalen veel beter verteld worden. Hiermee wordt het museale aanbod meer zichtbaar en wordt de (potentiële) bezoeker op een betere manier in verleiding gebracht. We kiezen voor gezamenlijke thema’s om deze verhalen te vertellen. Hierbij wordt organisatie-overschrijdend gewerkt en waar mogelijk wordt aangesloten bij de thema’s die er zijn vanuit het Cultuur- en Erfgoedpact Achterhoek. We zijn ervan overtuigd dat de musea zich op deze manier sterker kunnen presenteren en een breder bereik krijgen.

1c. Toekomstvisie: Musea voor zowel inwoner als toerist

Inwoners en toeristen vormen grofweg de twee hoofddoelgroepen voor de musea. Wat de inwoners betreft, is de sociale functie van de musea erg groot vanwege de hoge mate van vrijwilligersdeelname bij de verschillende organisaties. Dit vinden we van onschatbare waarde. Vrijwilligerswerk zorgt onder meer voor ontmoeting, verbinding, zingeving en integratie. De intrinsieke motivatie vormt aanleiding voor inwoners om zich als museumvrijwilliger in te zetten. Voor de toekomst vinden we het belangrijk dat de kennis en kwaliteiten die de vrijwilligers (met gemiddelde leeftijd van 60+) hebben, doorgegeven worden aan de jongere generaties. Dit biedt continuïteit. Binnen de beoogde museale samenwerking is hier aandacht voor (zie samenwerking op elf terreinen).

We maken bij de toerist onderscheid tussen dagrecreanten en toeristen die meerdaags in onze gemeente verblijven. Iedere doelgroep vraagt een andere benadering. Als toeristische gemeente met de ambitie van 1 miljoen overnachtingen per jaar, hechten we veel waarde aan een kwalitatief en aantrekkelijk museaal aanbod voor onze bezoekers. We streven ernaar dat dat de musea een bijdrage leveren aan het op de kaart zetten van Winterswijk. Als we deze ambities afzetten tegen de huidige bezoekersaantallen bij de musea zien we hier enorme kansen. Dit zien we met name in het centraler stellen van de behoefte van de bezoeker en een juiste benadering hierbij, in plaats van aanbod gericht te werken. Door kennis en kunde binnen de eigen (vrijwilligers)organisatie op onder andere het gebied van

toerisme en marketing te vergroten kunnen de musea versterkt en verstevigd worden. We zijn ervan overtuigd dat dit bijdraagt aan de kwaliteit van de toekomstige museale infrastructuur en zien efficiënte kansen om dit in gezamenlijkheid op te pakken. Hoe we dit samen met de musea willen bereiken geven we weer in het uitvoeringsprogramma. In de startnotitie hebben we ook benoemd dat we met ons Winterswijks museaal aanbod jong en oud willen bereiken. In het vervolgproces werken we het bereiken van alle leeftijdscategorieën en een betere aansluiting tussen behoefte en aanbod hierbij verder uit.

Andere financieringsvormen stimuleren

Om niet geheel afhankelijk te zijn van structurele gemeentelijke bijdrage (indien van toepassing) zien we voor de musea veel toekomstperspectief in het actief inzetten op andere vormen van financiering, zoals fondsen die lokaal, regionaal, provinciaal en ook (inter)nationaal betrokken kunnen worden. Daarnaast zijn sponsoring, mecenaten, donateursacties, crowdfunding en Vrienden Van ook vormen van financiering die zeer interessant (kunnen) zijn voor de Winterswijkse musea. Zo ontstaat een gezonde financieringsmix. Hierin willen we de musea in 2022 verder ondersteunen binnen het uitvoeringsprogramma.

Bovenstaande conclusies en aanbevelingen brengen we in 2022 concreet tot uitvoer in het uitvoeringsprogramma (zie bijlage 4 Uitvoeringsprogramma). Deze worden extra kracht bijgezet door de bevindingen van Cultuur Oost (zie bijlage 5 Reflectie en aanbevelingen Cultuur Oost). Daarna moeten de resultaten van de museumvisie en de acties die daaruit zijn voortgekomen zichtbaar worden. We zullen dit, in nauwe samenhang met Cultuur Oost, nauwgezet monitoren en evalueren.

Hoofdstuk 2: Beschrijving Participatieproces

Hoe zijn we tot deze museumvisie gekomen? In samenspraak met Cultuur Oost is een participatieproces opgezet, waarbij de volgende ‘instrumenten’ zijn ingezet (zie bijlage 2 Plan van aanpak Museumvisie Cultuur Oost).

Kern werkgroep

Er is een kern werkgroep opgericht bestaande uit de musea in Winterswijk: Villa Mondriaan, beoogd Steengroeve Museum, Vereniging het Museum, Transit Oost en Stichting Exploitatie Museum in het Hart van Winterswijk. Dit zijn allen organisaties die zichzelf op dit moment als museum presenteren.

Brede werkgroep

De brede werkgroep is op verzoek van de musea in sessie 5 aangesloten: vertegenwoordigers van KunstOer, 100% Winterswijk, Astoria, Synagoge en Vrienden van de Jacobskerk.

Inwoners

Op de verschillende media kanalen van de gemeente zijn oproepen gedaan voor het delen van dromen met betrekking tot het museale aanbod in onze gemeente. Cultuur Oost heeft vanuit haar expertise een analyse gemaakt van deze input. Deze is verwerkt in dit visiestuk (zie bijlage 6 Analyse inwonersbijdragen Cultuur Oost).

Klankbordgroep

Er is een klankbordgroep ingericht: een groep van vrije denkers uit Winterswijk met verschillende expertises, achtergronden en netwerken. Aangevuld met een expert op museaal gebied vanuit Erfgoed Gelderland. De groep heeft met inhoudelijke adviezen en creatieve gedachten bijgestaan in het proces.

Interne communicatie

Om interne betrokkenheid te creëren, heeft Cultuur Oost in februari 2021 een sessie georganiseerd voor college, bestuursadviseurs en management team van gemeente Winterswijk. De directeur bedrijfsvoering Erfgoed Gelderland gaf een presentatie over de verschillende waarden van musea.

Externe communicatie

Om externe betrokkenheid te creëren hebben we een aantal communicatiemiddelen ingezet met *dromen* als inhoudelijk uitgangspunt. Bij het inzetten van alle communicatiemiddelen is telkens de oproep aan inwoners gedaan om ook hun dromen ten behoeve van het Winterswijkse museale aanbod te delen.

Hoofdstuk 3: Werksessies kern werkgroep

Van april t/m september 2021 vonden acht sessies plaats met de Winterswijkse musea. In dit hoofdstuk wordt een korte samenvatting per sessie gegeven, om zo een beter beeld te geven van het doorlopen proces.

Sessie 1: Kennismaken en vertrouwen

Kennismaken en vertrouwen stond centraal. Ieder museum heeft een overzicht van activiteiten gemaakt. Als opvallende gezamenlijke kenmerken voor het museale aanbod in de huidige situatie benoemen de musea onder andere de grote sociale functie vanwege vrijwilligersdeelname. Ook is besproken welke huidige samenwerkingsverbanden binnen het museale en met andere domeinen er zijn.

Sessie 2: Dromen per museum

Om vanuit de huidige situatie vooruit te kijken naar toekomstkansen voor het museale aanbod is ieder museum gevraagd zijn of haar droom op papier te zetten. In deze tweede sessie is gekeken naar de gezamenlijke ingrediënten, welke krachten heeft een ieder, hoe komen die samen tot een geheel en welke krachten missen we dan nog?

Sessie 3: Gezamenlijke droom

In deze sessie is een begin gemaakt met het concreet formuleren van de gezamenlijke droom (visie) en is besproken op welke manier er uitwerking gegeven kan worden aan deze gezamenlijke droom.

Sessie 4: Concrete aanleiding samenwerking

1572 is het jaar van de geboorte van Nederland en wordt gezien als keerpunt in onze geschiedenis. *De Geboorte van Nederland* is een landelijke ‘kapstok’ om dit belangrijke keerpunt te vieren. Ook Winterswijk doet mee. De deelnemers zien kansen en gaan graag in gesprek om op deze manier voorzichtig handen en voeten te geven aan de nieuwe samenwerking die nu ontstaat.

Sessie 5: Verbreding en verbinding

Op verzoek van de musea zijn ook andere relevante partijen uitgenodigd (de brede werkgroep): de Vrienden van de Jacobskerk, Synagoge, 100% Winterswijk, Astoria en KunstOer. Deze sessie is gewijd aan de gezamenlijke droom/visie.

Sessie 6: Kansen voor elkaar

De musea hebben kansen voor de toekomst opgeschreven. Bij hunzelf, bij de collega musea en wat is kansrijk om in gezamenlijkheid aan te pakken? Dit leverde veel nuttige, nieuwe informatie op, die is gebundeld tot gezamenlijke kansen en hoe deze te verzilveren.

Sessie 7: Gezamenlijke kansen

De musea zien volop mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingen. Cruciaal hierbij is ‘denken vanuit de bezoeker’. Voorwaardelijk hierbij is professionele ondersteuning (zowel op inhoud als op bedrijfsvoering) en de verbinding met elkaar.

Sessie 8: Financiering

Om niet geheel afhankelijk te zijn van gemeentelijke bijdrage, wordt actief ingezet op andere vormen van financiering, zoals fondsen die lokaal, regionaal, provinciaal en ook (inter)nationaal betrokken kunnen worden.